

چطور می شود مذهب

امبرتو اکو

ترجمه مهدی سبحانی

یک نرم افزار را تشخیص داد؟

۳۷۵

یک جنگ تازه مذاهب امروزه بطور پنهانی در حال تغییر دادن دنیای ماست. من از مدتها پیش به این نکته پی برده ام و هر بار که این فکر را جایی مطرح می کنم می بینم که همه درباره اش در جا اتفاق نظر پیدا می کنند.

حتماً از چشم شما هم پنهان نمانده که مردم دنیا امروزه به دو دسته تقسیم می شوند: یک دسته آنهایی که پیرو «مکینتاش» اند و دسته دیگر آنهایی که به کامپیوترهای شخصی (PC) تحت لوای MS - DOS گرویده اند. حالا، چیزی که واقعاً برای من محرز شده این است که «مکینتاش» کاتولیک است و «داس» پروتستان. حتی از این هم بیشتر «مک» کاتولیک است با گرایش توام با مسامحه جنبش «ضد اصلاحات»، با ته مایه «رسالت آموزشی» راهب های یسوعی به تعبیری می شود گفت خوش مشرب و بگو بخند است، دوستانه است، با صفاست، قدم به قدم برای مؤمن توضیح می دهد که چه کارها باید بکنند که اگر نه به ملکوت اعلی، دستکم به عاقبت خیر لحظه ای برسد که چاپگر به کار می افتد. «مک» اهل پرسش و پاسخ ارشادی است، جوهره معرفت را به صورت جمله های کوتاه، فرمول های قابل درک، در اختیار می گذارد و با شمایل ها (آیکون ها) ی قشنگ و نفیس هم به آدم کمک می کند. در این سیستم برای همه امکان رستگاری هست.

«داس» پروتستان است، حتی می توانم بگویم از فرقه خشک و متعصب «کالوینیست». جا را

برای تفسیر و تأویل آزادانه «اصول مکتوب» باز گذاشته، تصمیم‌گیری‌های دردناکی را از مؤمن طلب می‌کند. یک رشته «تفسیر» خیلی ظریف را به آدم تحمیل می‌کند، با این همه علناً هم اعلام می‌کند که رستگاری نصیب همه کس نمی‌شود. به کار انداختن دستگاه مستلزم یک سلسله اعمال فردی مبتنی بر تفسیرهای نرم‌افزار است: سالک بینوا، تک و تنها و دور از جماعت خوش و خرم و شلوغ بلوغ «کاتولیک»، در قفس و سوسه اندرونی خودش اسیر می‌شود.

در جوابم حتماً کسانی خواهند گفت که رواج «ویندوز» تا اندازه‌ای دنیای «داس» را به جو تسامح جنبش «ضد اصلاحاتی» «مک» نزدیک کرده. این حرف کاملاً درست است. «ویندوز» عبارت است از انشعابی از نوع انشعاب کلیسای «آنگلیکان»، با آیین‌های پرزرق و برق و باشکوه در کلیساهای اعظم، منتهی با این امکان همیشگی که آدم به «داس» برگردد و بتواند خیلی چیزها را براساس تصمیم‌های عجیب و غریب تغییر بدهد: یعنی که، در نهایت، [برخلاف کاتولیک‌ها] این امکان هست که زن‌ها و همجنس‌گراها هم به کسوت کشی در بیایند.^۱

بدیهی است که مذهب کاتولیک یا پروتستان این یا آن سیستم هیچ ربطی به موضع‌گیری‌های فرهنگی و دینی استفاده‌کنندگان از آنها ندارد.

این اواخر کشف کردم که فرانکو فورتینی، شاعر سخنگیر زجر کشیده، دشمن قسم خورده دنیای نمایش، پیرو «مک» است. با این همه، می‌شود حقاً این سؤال را مطرح کرد که آیا در دراز مدت، با گذشت زمان، استفاده از این یا آن سیستم نرم‌افزار تغییرات عمیقی را در آدم به دنبال نخواهد آورد؟ آیا واقعاً می‌شود که انسان مؤمن به «داس» باشد و در عین حال کاتولیک سنت گراهم باقی بماند؟ از طرف دیگر، سؤالی که مطرح می‌شود این است که اگر بنا بود لویی فردینان سلین با کامپیوتر بنویسد یا کدام سیستم می‌نوشت. «وُرد»، «وُرد پرفکت» یا «وردستار»؟^۲ دیگر این که، آیا دکارت از برنامه‌ریزی «پاسکال» استفاده می‌کرد یا چه؟

بعد هم، زبان ماشینی چه؟ زبانی که زیرآزیر و در هر شرایطی سرنوشت ما را تعیین می‌کند؟ به نظر من که، این دیگر از مقوله «تورات» و «تلمود» و زبان مخفی «کابال» است. ها! باز مثل همیشه دم خروس گروه‌های فشار یهودی!

(۱۹۹۴)

۱ بدیهی است که با سر رسیدن «ویندوز ۹۵»، که بی‌بربرگرد «انگلیسی - کاتولیکی» است، این چشم‌انداز کشمکش مذمبها هر چه پیچیده‌تر می‌شود.

۳۷۷

